

Pagaritööstuse ülevaade 2007. aasta

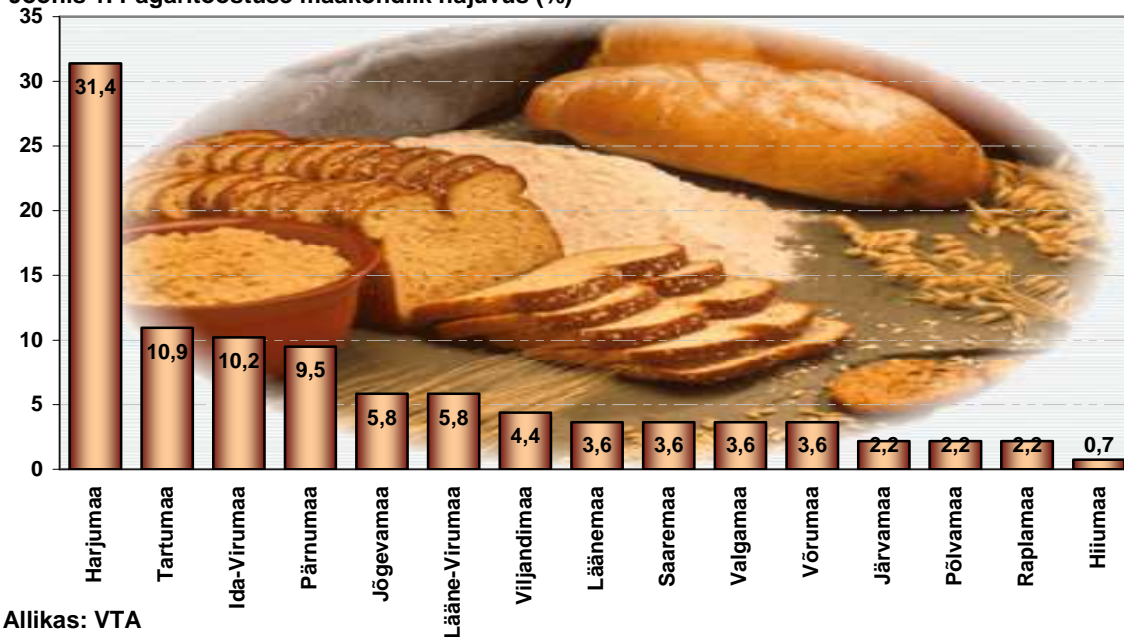
Struktuur ja ettevõtete paigutus

Läbi aegade on eestlaste üheks põhiliseks toiduks olnud leib, alates 19. sajandi algusest rukkileib. Eestlaste toitumisharjumused ongi põhjuseks, miks pagaritööstusel on oluline osa Eesti toiduainetööstuses.

Veterinaar- ja Toiduamet (VTA) käsitleb pagaritööstuse ettevõtetenäi leiba ja saia kui ka torte, kooke, küpsised ja pirukad tootvaid ettevõtteid (EMTAK kaubagrupid 1071-1072). 2008. aasta 6. märtsi seisuga oli VTA järelvalve all 137 pagaritootet tootvat ettevõtet.

Pagaritööstuse ettevõtetest paiknesid Harjumaal 43 (31,4%), Tartumaal 15 (10,9%), Ida-Virumaal 14 (10,2%) ning Pärnumaal 13 (9,5%). Teistes maakondades oli pagaritööstuse ettevõtete arv väiksem.

Joonis 1. Pagaritööstuse maakondlik hajuvus (%)

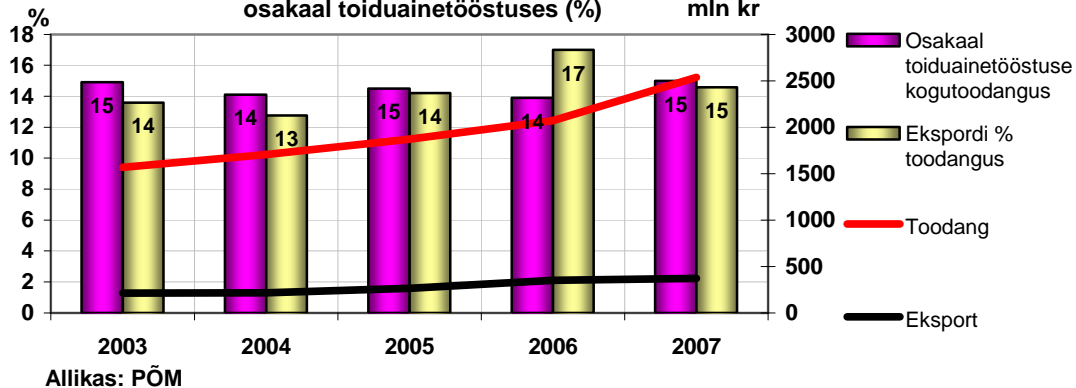

Osatähtsus töötlevas tööstuses

Pagaritoodete osakaal moodustas 2007. aastal töötleva tööstuse kogutoodangust 2,5% ning toiduainetööstusest 15%. 2007. aastal toodeti pagaritootet 2,5 miljardi krooni eest, millest 14,6% eksporditi. Pagaritoodete eksport moodustas 2007. aastal toiduainete väljaveost 8,2%.

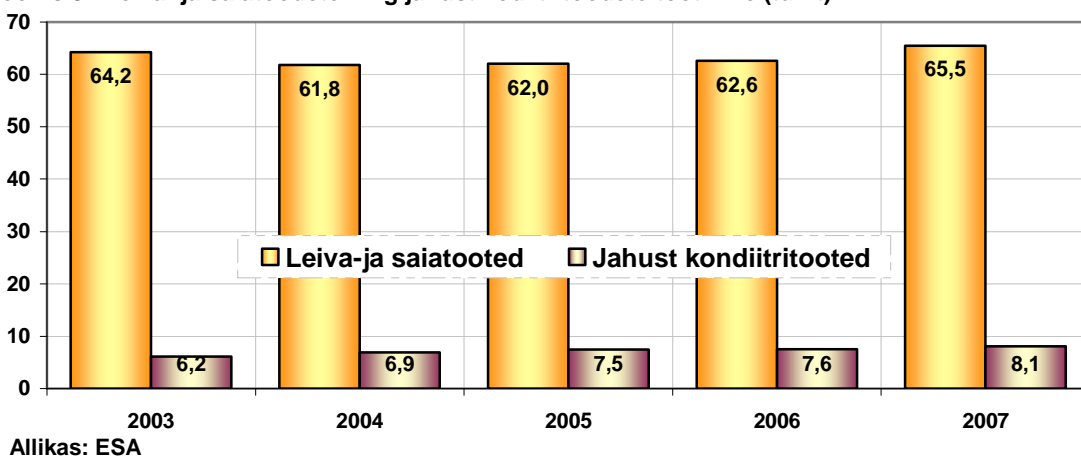
Võrreldes 2006. aastaga kasvas tootmine 22,4% ning eksport 5%. Pagaritoodete tootmise osakaal toiduainetööstuse kogutoodangus on olnud viimastel aastatel 14-15% vahel (võrreldes eelneva aastaga kasvas 2007. aastal osakaal 1,1% võrra).

Joonis 2. Pagaritoodete tootmine, eksport (mln kr); ekspordi % toodangus ja osakaal toiduainetööstuses (%) mln kr

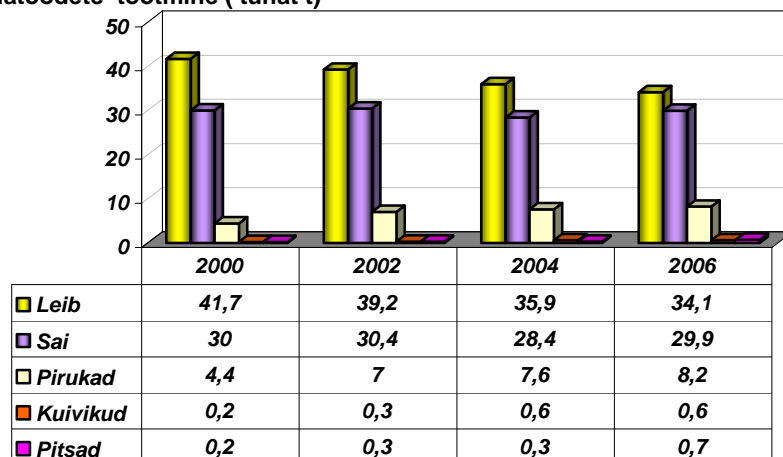
ESA andmetel toodeti 2007. aastal leiva- ja saiatooteid ning jahust kondiitritooteid 73,6 tuhat tonni, millest leiva- ja saiatoodete osatähtsus oli 89%. Võrreldes 2006. aastaga toodeti leiva- ja saiatooteid 2,9 tuhat tonni (4,6%) ning jahust kondiitritooteid 546 tonni (7,2%) vähem.

Joonis 3. Leiva- ja saiatoodete ning jahust kondiitritoote tootmine (tuh t)

Eestimaalaste toidulaud on viimase aastakümnega rikastunud ja mitmekesisitunud, mis on põhjustanud tarbimisharjumuste muutuse ning varem söödud võileiva ja -saia asemel süüakse nüüd rohkem pitsasid, pirukaid. Toitumiseelistuste muutus kajastub ka tootmismahudes. Võrreldes 2000. aastaga vähenes 2006. aastal kõige rohkem leiva (-18,2%) ja saia tootmine (-0,3%), samal ajaperioodil suurenes aga ~3 korda pitsade ja kuivikute ning ~2 korda pirukate tootmine.

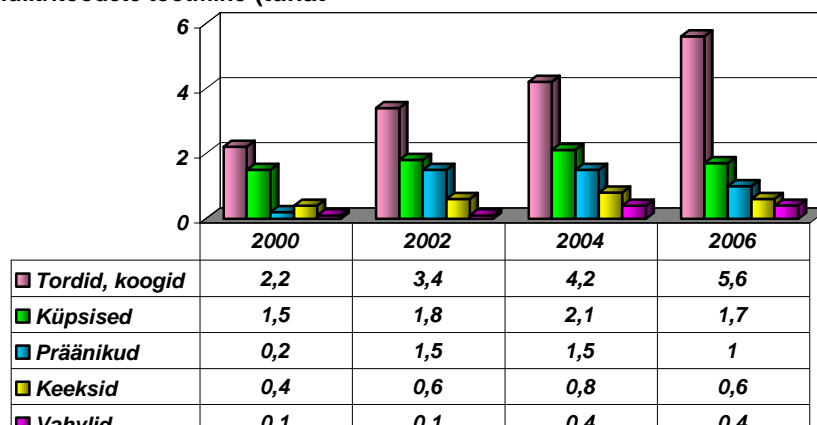
Joonis 4. Leiva- ja saiatoodete tootmine (tuhat t)

Allikas: ESA

Jahust kondiitritoodete tootmises on samuti toimunud muutused. Võrreldes 2000. aastaga toodeti 2006. aastal praänikuid 5 korda, vahvleid 4 korda ning tortekooke 2,5 korda rohkem.

Joonis 5. Jahust kondiitritoodete tootmine (tuhat)

Allikas: ESA

Leivatoodete ja muude säilitusaineteta pagaritoodete tootmine (EMTAK 2008 - kood 1071)

ESA andmetel tegutses 2006. aastal Eestis 121 leivatoodete ja muude säilitusaineteta pagaritoodete tootmisega tegelevat ettevõtet (edaspidi leivatööstusettevõtet). Võrreldes eelneva aastaga vähenes 2006. aastal ettevõtete arv 14 võrra, mis on tingitud tihedast konkurentsist leivaturul. Kaubandusketid eelistavad suurtootjat, kes suudavad stabiilsemalt varustada kauplusi värske toodanguga.

Leivatööstuses töötas 2006. aastal keskmiselt 4582 töötajat. Ettevõtete vähenemise tõttu vähenes eelmise aastaga võrreldes ka töötajate arv 2006. aastal -2,5%.

Leivatööstuse müügitulu 2006. aastal oli 1938 miljonit krooni. Kogukasum moodustas müügitulust 2,8% ehk 54,1 miljonit krooni. Võrreldes 2005. aastaga suurenes müügitulu 14,7%, samas kasum vähenes 4,9% ehk -2,8 miljonit krooni. Müügitulu suurenes tooraine hinnatõusu ja tööjõukulude kasvu tõttu.

Kogukulu oli leivatööstuses 2006. aastal 1883,9 miljonit krooni, mis oli 250,9 miljonit krooni (15,4%) suurem kui eelmisel aastal. Kulude kasv toimus eeskätt tööjõukulude suurenemise tõttu.

Tööjõukulu oli leivatööstuses 2006. aastal 462,9 miljonit krooni. Võrreldes eelneva aastaga suurenes tööjõukulu 14,1%. Samas tööjõukulu osatähtsus kogukuludest on aasta- aastalt veidi langenud ning oli 2006. aastal 24,6%. Tööjõukulu osatähtsuse mõningane kahanemine kogukulus on tingitud efektiivsemate masinate ja seadmete kasutuselevõtust.

Ettevõtte konkurentsivõime tõstmiseks on oluline suurendada kulutusi teadus- ja arendustegevusele. Odavale tööjõule rajatud majanduskasvu aeg hakkab Eestis ümber saama ning järjest tähtsamaks muutub kõrgemat lisaväärtust andvate toodete valmistamine. See eeldab innovatsiooni, uute seadmete ja tehnoloogiate kasutuselevõttu, tootmise efektiivsemaks muutmiseks.

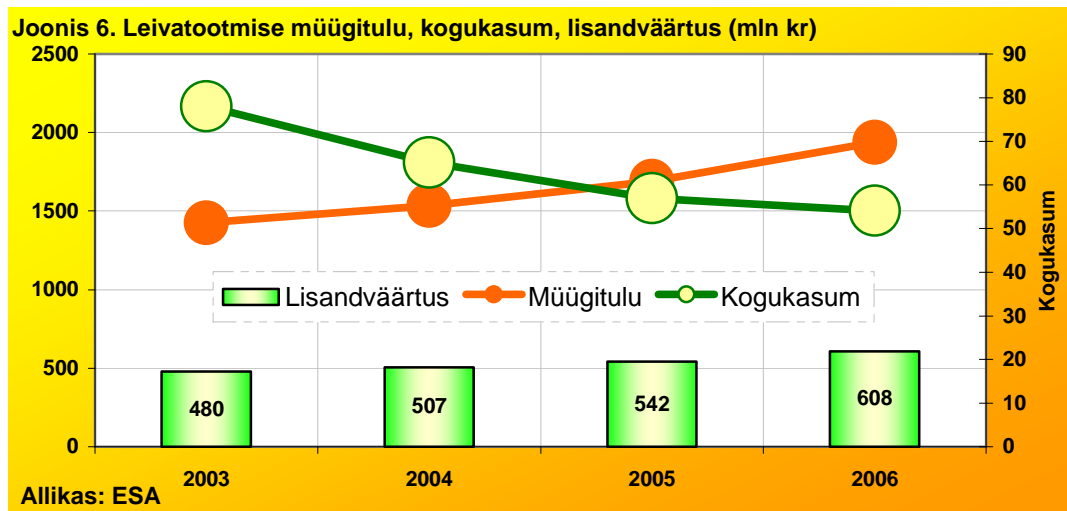
Leivatööstused kulutasid 2006. aastal arengu- ja uurimistegevuseks 1,4 miljonit krooni, mis oli 0,08% kogukuludest. Peale EL-iga liitumist on arengu- ja uurimiskulutused leivatööstuses pidevalt suurenenud, võrreldes 2003. aastaga 2,4 korda.

Tööviljakus leivatööstuses inimese kohta lisandväärtuse alusel oli 2006. aastal 132,6 tuhat krooni, mis oli 15,2% suurem kui eelmisel aastal. Nii suurele tööviljakuse kasvule on kaasa aidanud kaupade hinnakasv.

Lisandväärtus oli 2006. aastal 608 miljonit krooni ning võrreldes eelmise aastaga kasvas see 12,1%. Leivatootmise lisandväärtuse osatähtsuse % SKP-s on olnud viimastel aastatel stabiilne (0,3%).

Tabel 1. Leivatööstuse lisandväärtus, osatähtsus SKP-s, tööviljakus, 2003-2006

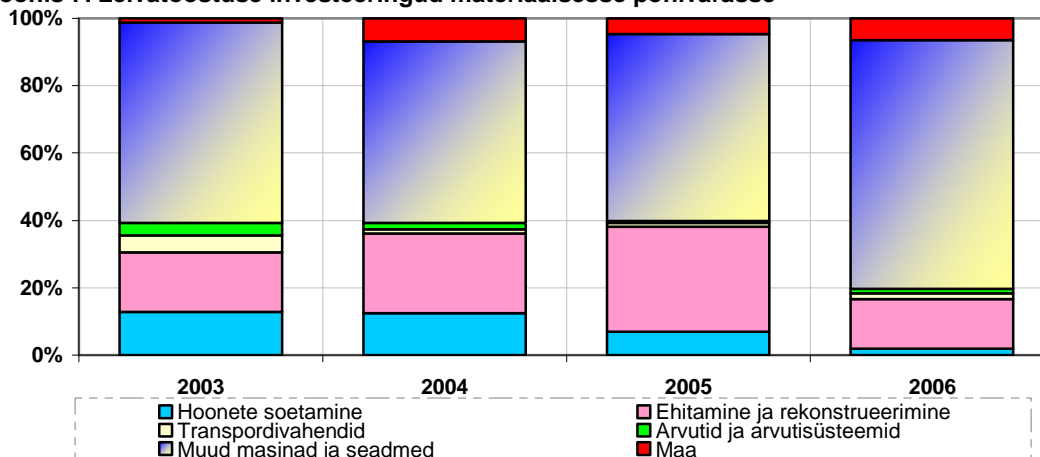
	2003	2004	2005	2006
Tööviljakus hõivatu kohta lisandväärtuse alusel (kr)	101 495,0	110 820,0	115 084,5	132 614,4
Lisandväärtus leivatööstuses (mln kr)	480	507	542	608
Leivatootmise lisandväärtuse osatähtsuse % SKP-s	0,4	0,3	0,3	0,3

Toiduseadusest tulenevalt pidid tegutsevad ja tunnustamisele kuuluvad käitlemisettevõtted olema EL-ga liitumise hetkeks olema tunnustatud. Uute nõuetega vastavusse viimine nõudis ettevõtetelt suuri investeeringuid.

Leivatööstused investeerisid materiaalsesse põhivarasse 2006. aastal 125,2 miljonit krooni. Võrreldes eelneva aastaga vähenes 2006. aastal investeeringute maht leivatööstuses 59,3%. Suurema osatähtsusega olid investeeringud masinatesse ja seadmetesse (73,9%) ning ehitamine ja rekonstrueerimine (14,8%).

Joonis 7. Leivatööstuse investeeringud materiaalsesse põhivarasse

Allikas: ESA

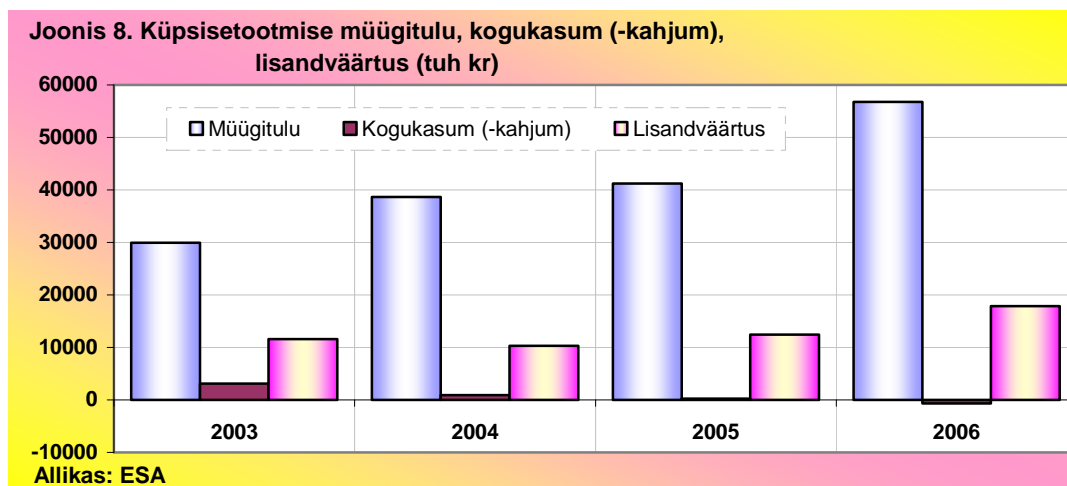
Kuiviku- ja küpsisetootmine, säilitusainetega pagaritoodete tootmine (EMTAK 2008 - kood 1072)

ESA andmetel tegeles kuiviku- ja küpsisetootmisega ja säilitusainetega pagaritoodete tootmisega (edaspidi küpsisetootmisega) 2006. aastal 5 ettevõtet, mida oli kolme võrra vähem kui eelneval aastal. Töötajate arv samal ajavahemikul pisut suurenes - 168-lt 190-le.

Küpsisetootmisega tegelevate ettevõtete müügitulu oli 2006. aastal 56,8 miljonit krooni, mis oli 37,7% suurem kui aasta varem. Müügitulu kasvas peamiselt materjalide ja kaupade hinnatõusu tagajärjel. Kulude kasv ja konkurents turu pärast on aga vähendanud ettevõtete kasumlikkust. Kui 2003. aastal oli kogukasumi osatähtsus müügitulust 10,4%, siis 2006. aastal oli kogukahjum 1,1%.

Tööjõukulud ulatusid 2006. aastal küpsisetootmises 12,9 miljoni kroonini, suurenesid 2005. aastaga võrreldes 26,2%. Tööjõukulude osakaal kogukuludest oli 2006. aastal 22,5%, mis oli 2,5% punkti väiksem kui 2005. aastal. Tööjõukulude osakaalu mõningane kahanemine on tingitud efektiivsemate masinate ja seadmete kasutuselevõtust.

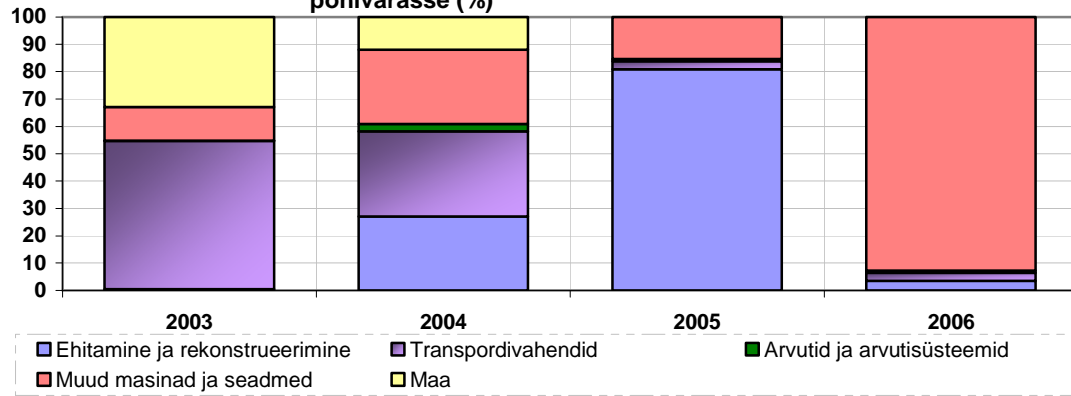
Lisandväärtust toodeti 2006. aastal 17,8 miljonit krooni. Võrreldes 2005. aastaga suurenes lisandväärtus 43,7% (5,4 miljoni krooni võrra). Tööviljakus hõivatu kohta lisandväärtuse alusel oli 88,7 tuhat krooni ning võrreldes eelmise aastaga suurenes see 20,1%.

Ka ettevõtete investeerimisaktiivsus pidurdus. 2006. aastal investeerisid küpsisetootmisega tegelevad ettevõtted materiaalsesse põhivarasse vaid 2,4 miljonit krooni, mis on 61% vähem kui aasta varem.

Kui varasematel aastatel investeeriti rohkem ehitustesse, transpordivahenditesse ning maasse, siis 2006. aastal kulus enamus investeeringute mahust masinate ja seadmete soetamisele (92,7%). Ehitamisele ja rekonstrueerimisele kulus 3,5%, transpordivahenditele 2,9% ning arvutitele 0,9% investeeringute kogumaksumusest.

Joonis 9. Kuiviku- ja küpsisetootmise investeeringud materiaalsesse põhivarasse (%)

Allikas: ESA